

Regeringens proposition

2000/01:116

Förlängd giltighetstid för vissa bestämmelser om kommunala bostadsföretag

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 22 mars 2001

Göran Persson

Lars-Erik Lövdén
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att giltighetstiden för lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m. förlängs.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m.	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Gällande bestämmelser	6
5	Överväganden och förslag	7
6	Konsekvensbeskrivning	9
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 mars 2001.....	10

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m.

Häri genom föreskrivs att övergångsbestämmelserna till lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 19 juni 1999 och tillämpas på avyttringar och beslut om frivillig likvidation till och med den 30 juni 2001 och på utdelningar och aktieägartillskott till och med den 30 juni 2002. Lagen tillämpas dock inte på utdelningar och aktieägartillskott som hänför sig till räkenskapsår som löpt ut före den 1 januari 1999.

Denna lag träder i kraft den 19 juni 1999 och tillämpas på avyttringar och beslut om frivillig likvidation till och med den 31 mars 2002 och på utdelningar och aktieägartillskott till och med den 30 juni 2003. Lagen tillämpas dock inte på utdelningar och aktieägartillskott som hänför sig till räkenskapsår som löpt ut före den 1 januari 1999.

3 Ärendet och dess beredning

Genom beslut den 19 december 1996 bemyndigade regeringen dåvarande statsrådet Jörgen Andersson att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över vissa förutsättningar och villkor som gäller de allmännyttiga bostadsföretagen och deras bostäder. I juni 1997 överlämnade utredaren betänkandet Allmännyttiga bostadsföretag (SOU 1997:81). Betänkandet remissbehandlades. Den 6 maj 1999 beslutade regeringen att överlämna propositionen Kommunala bostadsföretag – med ett förslag till lag om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m. – till riksdagen. På initiativ av riksdagen inhämtades Lagrådets yttrande över lagförslaget. Riksdagen antog det i propositionen föreslagna lagförslaget den 14 juni 1999, med vissa ändringar vad gäller ikraftträdande, slopande av retroaktiva verkningar samt förkortande av lagens giltighetstid med ett halvt år (prop. 1998/99:122, 1998/99:BoU11, rskr. 1998/99:251). I detta ärende behandlas frågan om en förlängning av lagens giltighetstid.

Vid beredningen av ärendet har synpunkter under hand inhämtats från Boverket, Riksskatteverket och Länsstyrelsen i Hallands län.

Lagrådet

Lagrådet har tidigare granskat den lag som det här är fråga om. Det förevarande förslaget innebär inga materiella ändringar i lagen utan endast en förlängning av dess giltighetstid. Det är angeläget att riksdagen snarast kan fatta beslut i ärendet så att lagens bestämmelser kommer att gälla fullt ut även efter den 1 juli 2001. Det kan annars befaras att betydande utförsäljningar av kommunala bostadsföretag och deras fastighetsbestånd sker, med åtföljande allvarliga konsekvenser för bostadsförsörjningen. Av dessa skäl har regeringen avstått från att inhämta Lagrådets yttrande.

Till följd av riksdagens beslut våren 1999 gäller särskilda bestämmelser om sanktioner vid försäljning av aktier eller andelar i samt vid utdelning från kommunala bostadsföretag. Bestämmelserna – som finns i lagen (1999:608) om tillfällig minskning av det generella statsbidraget vid avyttring av aktier eller andelar i eller utdelning från kommunala bostadsföretag, m.m. – innebär i huvudsak följande.

- Om en kommun säljer aktier eller andelar i det kommunala bostadsbolaget i sådan omfattning att kommunen förlorar det bestämmande inflytandet i företaget så skall en minskning av kommunens generella statsbidrag ske. I sådant fall skall även bostadsföretagets godkännande som allmännyttigt återkallas.
- Likaså skall en kommun som använder sitt bestämmande inflytande i ett kommunalt bostadsföretag och härigenom tillför kommunen en utdelning, som överstiger en skälig avkastning på det ursprungliga aktiekapitalet, få vidkännas en minskning av det generella statsbidraget.
- Om kommunen organiserat sin verksamhet i en aktiebolagsrättslig koncern skall motsvarande sanktion inträffa om tillgångar överförs i form av utdelning eller aktieägartillskott till ett annat bolag i samma koncern som inte huvudsakligen ägnar sig åt bostadsförsörjning.
- Även i det fall bostadsföretaget träder i frivillig likvidation skall det generella statsbidraget minskas.

Bestämmelserna trädde i kraft den 19 juni 1999 och tillämpas på avyttringar och beslut om frivillig likvidation till och med den 30 juni 2001 och på utdelningar och aktieägartillskott till och med den 30 juni 2002.

Regeringen har föreskrivit att skälig avkastning under kalenderåret 2001 skall vara 7,5 procent.

Regeringens förslag: Giltighetstiden för lagen om sanktioner vid försäljning av aktier i eller utdelning från kommunala bostadsföretag förlängs till den 31 mars 2002 vad avser försäljning av aktier m.m. samt till den 30 juni 2003 vad avser utdelning.

Skälen för regeringens förslag: De kommunala bostadsföretagen har enligt regeringens principiella uppfattning en central funktion att fylla på den svenska bostadsmarknaden. De är, och har varit, en viktig förutsättning för att kommunerna skall kunna fullgöra de uppgifter inom bostadsförsörjningen som är grunden för nuvarande ansvarsfördelning inom bostadspolitiken. Detta innebär att staten svarar för att legala och finansiella verktyg finns tillgängliga för bostadsbyggandet, medan kommunerna tillsammans med andra aktörer svarar för att de bostäder som behövs också erbjuds kommunens invånare. Tillämpningen av hyreslagens bruksvärdessystem förutsätter att det finns ett allmännyttigt bostadsbestånd som jämförelsenorm. Staten har även ett intresse i att de betydande ekonomiska resurser som under årens lopp tillförts de kommunala bostadsföretagen inte genom olika transaktioner överförs till annan kommunal verksamhet utan behålls inom bostadsförsörjningen.

Det finns många goda skäl för kommunerna att på olika sätt utveckla sina bostadsföretag. Samtidigt har det under senare år vid flera tillfällen diskuterats och genomförts ett antal försäljningar av fastigheter och hela företag av till synes kortsiktiga politiska och ekonomiska motiv. Vad som under lång tid byggts upp riskerar att lättvindigt brytas ned.

Nuvarande tidsbegränsade sanktionssystem infördes mot bakgrund av dessa utförsäljningar. Syftet med sanktionssystemet var att motverka att kommunala bostadsföretag såldes ut eller att pengar fördes över från bostadsföretagen till annan verksamhet i kommunerna under den tid som krävdes för att möjliggöra en bred diskussion om de långsiktiga förutsättningarna att verka för allmännyttiga bostadsföretag.

Samtidigt med införandet av bestämmelserna beslutade regeringen om direktiv till en särskild utredare för att ta fram underlag för kommande beslut om allmännyttiga bostadsföretag (Utredningen om allmännyttan och bruksvärdet, Fi 1999:05). Utredningen har lagt fram två betänkanden. I diskussionsbetänkandet På de boendes villkor (SOU 1999:148) förordas bland annat att det skall införas ett särskilt regelverk för allmännyttiga bostadsföretag och regler om förköpsrätt för hyresgästerna vid försäljning av aktier och fastigheter i kommunala bostadsföretag.

Regeringen har även tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté (Allbo-kommittén, Fi 2000:01), med uppgift att värdera utredningens förslag om olika verksamhetsformer för icke-vinstdrivande företag m.m. och bedöma behovet av ett nytt regelverk för sådana företag.

Allbo-kommittén presenterade i ett delbetänkande den 16 november 2000 (SOU 2000:104) förslag till en särskild lag med kommunala beslutsregler vid överlåtelse av aktier eller andelar i ett kommunalt bostadsföretag och vid överlåtelse av bostadsfastigheter som ägs av en

kommun eller av ett kommunalt bostadsföretag. Förslaget innebar att vissa beslut om försäljning av aktier eller lägenheter i ett kommunalt bostadsföretag skulle fattas av kommunfullmäktige med kvalificerad majoritet bestående av två tredjedelar av avgivna röster. Delbetänkandet har remissbehandlats. Den övervägande majoriteten av remissinstanserna avstyrker delbetänkandets förslag, med huvudsaklig hänvisning till det ingrepp det skulle innebära i den kommunala självstyrelsen. Några instanser, däribland Svea hovrätt och Boverket, har som alternativ förordat en förlängning av gällande bestämmelser i avvaktan på ett nytt regelverk för allmännyttiga bostadsföretag. De instanser som hörts under hand har inte haft några invändningar mot förslaget om förlängning av gällande bestämmelser.

Kommittén skulle ursprungligen ha slutredovisat sitt arbete senast den 1 november 2000. Kommittén har emellertid försenats i sitt arbete. Efter att kommittén begärt förlängd tid för sitt uppdrag, har regeringen i tilläggsdirektiv (dir. 2000:102) medgett att redovisning sker senast den 15 mars 2001.

Regeringen anser att det är av yttersta vikt att Allbo-kommitténs förslag och remissinstansernas synpunkter på dem avvaktas innan slutlig ställning tas till vilka regler som skall gälla vid avyttring av kommunala bostadsföretag eller deras fastigheter.

Regeringen avser att genom tilläggsdirektiv ge Kommundemokrati-kommittén (Ju 2000:03) i uppdrag att presentera ett förslag till en demokratigaranti, innebärande att särskilda tröghetsregler införs vad gäller avgöranden på kommunal nivå som är av långsiktig karaktär och av stor ekonomisk och principiell betydelse.

De skäl regeringen tidigare anfört att motverka utförsäljningar av de kommunala bostadsföretagen och deras fastighetsbestånd i avvaktan på permanenta regler kvarstår. Regeringen anser mot denna bakgrund att de nuvarande bestämmelserna om sanktioner vid försäljning av aktier eller andelar i samt vid utdelning från kommunala bostadsföretag bör tillämpas även efter den 30 juni 2001 respektive den 30 juni 2002, dock längst till den 31 mars 2002 respektive den 30 juni 2003.

I flera kommuner riskerar bristen på bostäder att leda till allvarliga problem för regionens och landets ekonomiska tillväxt. Syftet med det tillfälliga sanktionssystemet är bl.a. att genererade överskott i bostadsföretagen även fortsättningsvis kan användas i bostadsförsörjningen, t.ex. genom nyproduktion. Det kan dock inte uteslutas att berörda kommuner – som ett led i en ökad nyproduktion – har behov av en omDispositionering av tillgängliga medel utöver de gränser som anges i lagen. Regeringen vill därför i detta sammanhang tydliggöra att lagen innehåller en särskild bestämmelse (7 § första stycket 3) som ger regeringen en möjlighet att befria från sanktionsreglerna i sådana fall.

6 Konsekvensbeskrivning

Lagförslaget innebär inga tillkommande uppgifter för kommunerna eller för staten, och kommer av det skälet inte att ge upphov till några nya ekonomiska konsekvenser. De myndigheter och verk som berörs av den administrativa hanteringen av bestämmelsernas tillämpning hanterar ärendena inom gällande medelstildelning.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 mars 2001

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: statsrådet Lövdén

Regeringen beslutar proposition 2000/01:116 Förlängd giltighetstid för vissa bestämmelser om kommunala bostadsföretag